

COLUMNNA LUI TRAIANU

ISTORIA. — SCIINȚE ECONOMICE. — DREPTŪ. — MEDICINĂ. — SCIINȚE NATURALE. — POESIA. — BIBLIOGRAFIA. — LITTERATURA POPORANĂ. — &c.

AVISŪ FORTE IMPORTANTŪ.

Toți domniî, cari vorû bine-voi a ni procura câte *dece* abonați, fie d'o-data, fie treptatû, vorû primi dreptû premiû :

- 1-o. Unû abonamentû gratis;
- 2-o. Intréga colecțiune a „Columnnei lui Traianû“ pe anniî 1870 — 1871;
- 3-o. Câte unû esemplarû din tôte scrierile d-lui B. P. Hásdeû, indicate pe ultima pagină.

Domniî abonați din capitală sunt rugați a preveni redacțiunea înainte de St. Georgiû la casû de schimbarea domiciliului.

SUMMARIU.

TEATRULŪ : Congiurațiunea lui Catilina, dramă de V. Maniû.
 ISTORIA : Kara-Ifak, Kara-Bogdan și Maurovlachia, de B. P. Hasdeû.
 SCIINȚE NATURALE : Unû evenimentû geologicû, de C. I. Cándescu.
 CRITICA : Teatrulû și litteratura dramatică, de N. V. Scurtescu.
 POESIA : Bradulû, de B. P. Hasdeû.
 DIVERSE : Despre reposatulû Negruzzi, de V. Alessandri.

CONGIURATIUNEA

LUI

CATILINA

Dramă istorică în 5 acte.

PERSOANE.

Sergiû Catilina, patricianû.
 C. I. Cesarû, marele pontefice.
 M. T. Cicerone, consulû.
 M. L. Crassus, consularû.
 M. Antonû Hybrida, triumvirû.
 Publiû Antoniû.
 Porjiû Lecca.
 Manliû Cornelî.
 P. Corn. Lentulû.
 Sallustû Rosieu.
 P. Sulla.
 Ser. Sulla.
 Curiû Fulviû.
 I. Brutû Penn, consularû.
 Sempronia, consortea lui B. Penû, nepota Gracchilorû.
 Terția, amica lui Cicerone.
 Fulviâ, favorita lui Curiû Fulviû.
 Rutuba, unû gîne centurionû în legiunea lui Pompeiû.
 Daine, sora lui Rutuba.
 Cruscellû, bârbiarû.
 Sapalla.
 Pimbeta } Pirați.
 Cerberû, gladiatorû.
 Canida, bêtrânâ vregitoare.
 Norma, servitorea Semproniei.
 Gutulû, sclavulû lui Catilina.
 Soldați, cetățeni, gladiatorî, pirați. Scena se petrece la Roma în agiunulû resculării.

ACTULŪ I.

PRIMULŪ TABELŪ : GIURAMENTULŪ CONGIURATIILORŪ.

Scena represintă o cameră de studiû la Catilina, despărțită în doue prin perdelle, atârinate pênă gîosû; partea din față a camerei este mobilată în stilû romanû, avendû divanurî în stînga și drepta; de'naintea lorû messe, ornate cu candelabre și diferite vase de argintû; în fundul scenei se vede printre perdelle unû felîu de tribună cu o massă întinsă de'nainte'î, pe care sunt aședate diferite arme, candelabre, pergamene și vase de argintû; pãreți sunt peste totû ornați cu arme; la stînga camerei o ușa secretă; în drepta intrarea principală.

SCENA I.

CATILINA și SEMPRONIA.

CATILINA (*ședîndû lângă Sempronia pe divanulû din fața scenei, pare a continua o convorbire intreruptă*) . . . Hasardulû, scumpa mea, este o divinitate capricioasă . . . A compta pe unû elementû equivocû, arû fi din parte-ne o imprudînță!

SEMPRONIA. Concursulû aristocrației fiindu-ni sigurû, nu mai pôte fi vorba de hasardû. Acestû concursû ni va facilita opera; amicii nostri vorû pune comórele lorû la dispozițiunea sacrei nóstre cause. Oligarchia, atátû de odiosă poporului, și-a perdutû cumpetulû. Errorile și cuteșarea 'î revoltátore ni vorû face bune servicie! . . . Cesarû, Crassû și Catone vorû trece de astă dată în partea congîurațiunii . . . Prin urmare, totulû ni surride.

CATILINA. Cesarû! . . . Catone! . . . Crassû! . . . potû fi ei sinceri? Dêrû acestû pré-influente triumviratû cantă puterea pentru sine! . . . Giunele nostru pontefice copiandû în tôte pe Mariû, neapêratû că silințele și intimele selle cugetări nu potû avé în vedere numai scopulû și interesele congîurațiunii. Catone, un bra lui Cesarû, nu va merge în spiritulû seû de abnegațiune civică pênă a sacrifica causei nóstre orgoliulû idealulû seû. . . . Crassû ține pré-mulțû la avuțiile selle, și este în stare să sacrifice resimțimintele, cellû animă contra oligarchiei, cândû illû va ispiti demonulû avaritiei. În nici unû casû ellû nu se va desface de cei douî astri, ca să trecă cu devotamentû la noi. . . . Ponteficele Cesarû va cânta siguramente să profite, în momentele decisive, de forțele, ca și de defectele nóstre, spre a'și attinge scopulû chiarû și în pregiudițiulû congîurațiunii.

SEMPRONIA. Dacă este vorba de simpla copî, de copia lui Mariû, congîurațiunea nu pôte perde din terrêmulû și avantajele ei. . . Copî pentru copî! . . . Ce ne pôte opri să-i oppnemû copia Gracchilorû într'o nouă edițiune? Ceia-ce, după mine, arû puté să ne îngrigéscă, arû fi numai vre-o operă originală din partea ingeniosului pontefice! Originalulû este de temutû; copia cea mai perfectă surprinde, dêrû nu captivéză!

CATILINA. Fatalmente suntemû condamnați prin natura circumstanțelor, și mai mulțû a deprinderilor nóstre, numai la copie! . . . Ideele noue sunt bune pentru o lume nouă! Roma a transportatû preste oceanurî originalulû viueței selle și virtuțile strábune, primindû în schimbû numai copie strábune, cea-ce 'î va adduce într'o qi cãderea inevitabilă. Eû, scumpa mea, amû conceputû idea congîurațiunii

mai mulțû sub impresiunea acestui durerosû presimțimêntû: mî-amû propusû a preface totulû în ruine, ca să potû rădica edificiulû unei noue mării! Copiele îmi vorû servi să traducû gloriosulû trecutû allû Romei într'unû stîlû originalû! A ne opri numai la copia lui Mariû seû Gracchû, este a pune germenulû rivalității între congîurațiune și Iuliû Cesarû. Trecutulû nu se pôte împăca cu actualitatea, căci nu pôte fi armoniă între mărîre și decadînță! . . . Nu pôte fi concordiă între miseria sclavului și opulența împilătorului! . . . Graechî, Mariû și Pompeiû sunt divinitățile pauperismului! . . . Oligarchia nóstră nu se va împăca cu cultulû lorû. Ca să putemû reuși, ni trebuî concursulû classelorû de susû, pe câtû timpû ce'î de gîosû n'au facă consciința valorii lorû. . . . Nu uita, amica mea, că acele tipurî uriașe, acele geniurî originale, au cădutû victime unului prin mâna altuia, și toți împreună sub lovirele poporului, pentru care au lucratû, dêrû care a fostû ținutû cu precauțare la a-dăpostulû ignoranței!

SEMPRONIA. Este mulțû adevêrû în observațiunile telle; cu tôte acestea elle nu escludû în modû absolutû sistemulû imitațiunii, dēca originalulû este imposibilû seû chiarû periculosû.

CATILINA. Spre a se puté attinge scopulû, cată să facemû totû posibilulû a oculi stâncele periculose, de cari s'arû isbi cauza congîurațiunii! . . . Nemicû mai difficilû, decâtû a concilia interese oppuse; nemicû mai periculosû, decâtû a se adresa la pasiuni escitate! . . . Mariû, semi-șeulû democrației, trãdatû de ai seî chiarû, l'amû vêlûtû pe ruinele Cartaginei; Sulla, idolulû și sufletulû aristocrației, fu constrinsû să renunțe la puterea dictatorială, în momentulû cândû n'a mai putatû satisface, fără murmurû, essigințele și nesațiulû partisanilorû seî! . . . Cinna peri sub ochii poporului, combătîndû anarhia pentru salvarea Romei! Cine ni-au puté spune, care va fi în definitiv sôrtea lui Pompeiû, Cesarû, Catone și Crassû, continuandû unul a imita pe Gracchû, altul pe Mariû, Cinna seû Sulla. Dēca ai cunoșce, amica mea, cumû s'au risipitû comórele adunate în numele suveranității poporului romanû, din provinciile italice, dela Cimbri, din despozierea Asiei și Africei, ai puté înțellege, cumû s'a susținutû, cumû s'a cimentatû popularitatea celorû trei mari geniurî. Avuțiile lui Crassû sunt adunate din bogata recoltă a expedițiunii lui Sulla! Prodigalitatea marelui dictatorû a fostû prețulû concursului ce s'a datû tiraniei! . . .

SEMPRONIA. Poporulû și-a resbunatû în celle din urmă.

CATILINA. Nu uita că Sulla, scãrbîtû de o putere care 'î apesa consciința și care se întemeia pe sistemulû gratificațiunilorû stórse dela poporû, a depusû spontanê odiosulû mandatû, satisfăcutû că a reușitû a mai ușura inicitățile lui Mariû.

SEMPRONIA. Morala acelorû doue epoce ne pôte lumina pré-mulțû în întreprinderea nóstră.

CATILINA. Ea ne face cellû puținû să recunșcemû, că nu este folositorû pentru poporû a servi cauza democrației în sensulû lui Mariû, precumû nici a ocroti usurpațiunile în sensulû lui Sulla! . . . A divisa republica, semnifică a slăbi puterea 'î; a pune în luptă dif-

feritele clase, este a paraliza forțele poporului roman; a despoia poporul în numele poporului pe sema unei caste, seú și clasele avute pe sema pauperismului îndolinte, este a trăda mandatul suveranității!

SEMPRONIA. Conveni-va o asemenea doctrină partizanilor nostri? Puté-va fi ea aplicată la starea lucrurilor de față? Puté-se-va attinge uriașul scop în ciocnire cu atâtea dificultăți neînvingibile? Să perdem ore din vedere condițiunile, în cari ne găsim? Oligarhia, spriginită numai de cămătări despoitori, pôte avé titluri la generositătea celorlă călcați în picioare? Interesele poporului nu se potă ore împăca cu alle patricianilor?

CATILINA. Vomă da fie-cărui ce este allă seú! Poporul își va primi pământurile, pentru cari a versat oceanuri de sânge. Provinciile Italiei voră obține drepturile civismului roman. Casta patriciană, luminată și patriotă, va primi din mânilor poporului frumoasă misiune de a-lă conduce la lumină. Aristocrația va renunța la o parte din privilegiile ei în folosul poporului, desmoștenit prin trădare, pentru ca să obțină dela densusul în schimb, printr'o sinceră înfrățire, noue puteri, noue elemente de viață! Ea va puté domni în viitoră numai prin superioritate în lumine, virtuți și patriotism!

SEMPRONIA. Divină teoriă, practica ei ară fi sublimă! De o camă dată să căutămă a termina pentru totă-d'una cu rivalitățile unor vanitoși egoiști, și Roma va fi salvată.

CATILINA. Dară! Vomă termina cu acellă spectacolă monstru, care a perdată republica domnitoră, înfățișându lumă ună capă fără corpă și ună corpă fără capă!

SEMPRONIA (*surrîdendă*). Vomă da corpului viață și ună capă genială. Amicilă nostri voră rămâne adâncă impresionată de convingătorea desvoltare, ce veți face programului nostru!

CATILINA. De o camă dată mă voi silă să li vorbesc în limba loră. Să nu s'uite, că n'avemă a face numai cu virtuți străbune. Interes le congiiurațiunii ceră imperiosă să usămă de tôte mediile militante; prin urmare, cată să splotămă anarchia prin tendințe, velleități și aspirațiuni.

SEMPRONIA. Puté-se-voră elle concilia?

CATILINA. Concilia? Ce idei!... Voescă a dice: puté-se-voră pune în stare de splotată?

SEMPRONIA. Avendă totulă la dispozițiunea noastră, ni va fi permisă a spera, că de astă-dată veți reuși a-ți resbuna de lovirile adversarilor nostri!... A! câtă de sinistră a fostă ursita tea!... Pêne cândă atăta umiliațiune?!... Iulă Cesară, Cicerone, Pompeiă, sunt ei mai multă decâtă Catilina?!... Câte-și-trei te-au abandonat, combătându-te fățiș și clandestin... și tu...

CATILINA. Li-amă respunsă cu desprețul meu!... Li respălătesc, făcându-i să tremure la ori-ce mișcare a mea!

SEMPRONIA. Ai respinsă propunerile marelui oratoră?

CATILINA. Dăcă n'amă primită a pacta cu oligarhia usurpată, este că i-a sunată oră: mâne eșindă din pozițiunea mea rezervată, îi voi da lovitura de mórte!

SEMPRONIA. Cicerone, geniulă tutelară allă oligarchiei, ni stă în calle, și mi-e ténă, că în momentele decisive ni va oppune greutatea influinței selle.... și... n'ară fi ore vre-ună mișă-locă... a-lă...

CATILINA. Inlătura?...!

SEMPRONIA. N'ăi încercată a-lă desarma prin influința Terenției, înfățișându-i periclele, la cari se sepune idolulă ei?..

CATILINA. Imposibilă a petrunde la dēnsa!...

SEMPRONIA. Ce'i de făcută?..

CATILINA. Uniculă remedă, și cellă mai efficace după mine, ară fi... ară fi... să scăpămă republica cu ori-ce preț de acestă geniă prodigă în reu!...

SEMPRONIA. Cine va avé curagiă să se apropie de Consulă Romei ca să'i rădice viața?... și în agiunulă Comițiilor!

CATILINA. Tiberiă Gracchă n'a fostă surprisă în Capitolă?

SEMPRONIA. Roma va mai fi avendă Scipionă pentru Consulă vanitoși?

CATILINA. Găunele sutașă din legiunea lui Pompeiă, venită de curendă din Africa, ară fi omulă cellă mai nemerit; ună tipă originală, plină de vigore, impresionabilă, și ce'i mai multă, necunoscută în lumea noastră; prin urmare...

SEMPRONIA. Numele lui? Condițiunea?

CATILINA. Se numesce Rutubă... este din popor... de o inteligență surprindetoriă!

SEMPRONIA. I-ăi vorbită?

CATILINA. Nu mi-amă permisă să-ți răpescă frumoasă ocasiune a bine-merita de sacra noastră causă!... Și dreptă vorbindă, cată să recunoscă superioritatea tea în puntulă seducțiunii și allă sentimentalismului...

SEMPRONIA. (*surprinsă și desconcertată*) Nu te înțellegă... nu potă presupune că...

CATILINA. (*surrîdendă*) Că amă renunțată la drepturile căștigate?... Nică de cumă. Introdúcerea giunelă centurionă în palatulă Semproniei are de scopă să procure Congiiurațiunii o animă devotată causei noastre, și inspirată la altarulă dīnei melle. Transportată de farmeculă unui amoră imaginară, ni va imprumuta vigurosulă seú brață, ca să salvămă prin ellă republica de ună flagellă terribilă!... Înfățișarea mai multă decâtă plăcută a giunelă nostru erou; originalitatea lui, impodobită de o naivitate interesantă; își offeră ună subiectă de studiă și de distracțiune, pentru care ai puté fi cu dreptă cuvântă invidiată.

SEMPRONIA. Facă-se voia tea!... Cunnosce înse, că veți responde tu, amiculă meă, de tôte consecințele acestui sacrificiă!... Îllă voi vedé în acestă séră?

CATILINA. (*surrîdendă*) Pôte și mai curendă... dēră... impaciența tea este de natură a mă face gelosă...

SEMPRONIA. Voi pune totă zelulă meă la serviciulă causei...

CATILINA. Eramă sicură de devotamentulă teă, scumpa mea!... Ellă va veni neapărată; eă illă acceptă în totă momentulă... are urgente affaceri de familiă cu amiculă seú Leliă... Îți adducă a-minte de funcționarulă Leliă?

SEMPRONIA. (*surrîdendă*) Dela visteria lui Saturnă? Pe câtă sciă, acellă Leliă are amică puternică la Curia Romei!

CATILINA. Acestă nume imă conservă celle mai plăcute reminiscințe.

SEMPRONIA. (*roșindă*) Mă faci să roșescă!...

CATILINA. Eă din contra îi păstreză tótă recunoscința mea. Adoptarea acestui nume mi-a fostă de cellă mai bună augură. Totulă mi-a succesă sub egida lui. Ellă mă face mai populară, și speră că'mă va prinde bine chiară și de astă-dată.

SCLAVULă GUTULă. (*annunțândă*) Centurionulă Rutubă.

CATILINA. Este bine venită. (*Gutulă esse*)

SEMPRONIA. Presința mea illă va gena...

CATILINA. Nică de cumă!...

(Va urma)

V. MANIU.

ISTORIA CRITICA A ROMANILORU

DIN MUNTENIA IN SECOLULU XIV.

(Urmare. Veđi nr. 93—126)

CARTEA I. PAMĒNTULŪ și POPORULŪ.

CAPULŪ I.

TERRITORIULU.

§ 2.

NOMENCLATURA.

(Urmare)

În secolulă XIV, stabilindu-se pentru prima oră în Europa, Turcii s'au ciocnită între Dunăre și Balcană cu puterniculă și bellicosulă vovodată allă Bassarabiloră.

Deģia de pe la 1370 istoria cea mai pozitivă, ună crisovă domnescă și o bullă papală, ni arrétă pe vulturulă munténă învingendă într'o luptă peptă la peptă pe semi-luna otomană.

Muradă I, gróza Greciloră, Slaviloră și Maghiariloră, fusese bătută atătă de cumplită de cătră betrânulă Vladislavă Bassarabă, încătă mersese vestea pēne la Roma (342).

Cea ánteiă cestiune, care trebuia să misce pe Turci în fața acestoră îndrăciți Munteni, a fostă firesce: cine sunt și cumă se chiamă?

O asemenea întrebare nu se putea adresa din parte-le, decâtă numai dóră cătră vecinilă nostri Serbi și Bulgari, cari ne cunnosceau mai d'aprópe și cu cari însii Ottomanilă, prin consecința pozițiunii geografice respective, aveau o cunnoscință anterioară.

Respunsulă Bulgaro serbiloră, imperiosamente dictată prin propriulă loră puntă de vedere, a fostă:

Acesti ómeni sunt *Vlachilă*, adecă totă o viță cu celle-l'alte némurilă romanice, éru câtă despre nume, îi chiamă *Tzrni-Arapi*, *Czerni-Tatare*, *Arapi-Tatare*, „Negri-Arabi“, „Negri-Tătari“, „Arabi-Tătari“.

Serbilă și Bulgariă, în calitatea loră de Serbi și Bulgari, nu puteau responde altminte, căci ară fi desmințită modulă de a ne numi chiară dēnsilă în cronicelă, în diplome, în ballade, în tôte monumentele litteraturei sudo-slavice din evulă mediă.

Așa dēră, o dată recomandați ca *Vlachilă*, ca *Negri-Arabi*, ca *Negri-Tătari*, ca *Arabi-*

(342) *Diploma Ladislai Voivodae* an. 1372 în *Friedrichs-zeitung*, 83, și *Féjer*, IX, 4, 477: „cum exercitu nostro viriliter contra saevissimos et infideles Thorcicos — ipsosque invadendo etc.“ În *Baritz, Transilvania*, V, 67, printr'o eróre a editorulă, acestă actă este publicată în doué extracte, ca și cândă ară fi doué documente diferite. — *Bulla Urbani V* în *Magaz. Ist.*, III, 131: „impios Turquos catholicae fidei hostes pro Dei et praefatae sedis reverentia persequeris, et tuos reputas inimicos.“

Tătari, remănea acumă ca Ottomanii, usându în voiă bună de aceste noțiuni, să ni făurască pe baza loră vre-unu nume turcesc.

Încă din Asia ei cunosceaă pré-bine pe adevărații Arabi și pe adevărații Tătari, încâtă era peste puțină să ne confunde cu aceștia, precumă a fostu permisă a ne confunda Serbiloră și Bulgariloră, alle căroră informațiuni despre depărtatulu Oriinte erau în genere vage și mai totu-d'a-una fabuloșe.

Pentru Turci, noi nu puteamă fi nici Arabi, nici Tătari.

Éccē dérō escludēndu-se dela sine doue din celle patru epetete.

Nemicu înse nu împedeca pe Ottomanii a admite restulu : *Vlachii* și *Negrii*.

Munteni sunt *Vlachii*; Munteni sunt *Negrii*; prin urmare, Munteni sunt *Negrii Vlachii* : „Kara-Iflak.“

Kara însemnăză turcesce *negru*; *Iaflak* este unu orientismu în locu de *Vlachii*, precumă *Ibrailu* din *Braila*, *Izmailu* din *Smilă*, *Isken-derie* din *Scutari*, etc.

În acestu chipu se traduce logicu și facticu, seú mai bine dicēndu decurge liberu și limpede din însă-și natura lucrurilor, misterioșă origine a vechilulu nume turcu allu Munteniei, pe care Leunclavius illu comenta prin *negreța* grăulu romănescu (343), d. Papiu illu ferbea într'o zémă cu Magistrulu Ugrinu și cu nu mai scimă câte altele (344), eru nemuritorulu Cantemiru, dorindă cu orice prețu a-și facilita o forțată soluțiune, nu s'a sfiitū a committe pēnē și o falsitate (345)!

Pe la finea secolulu XIV Turci observă essistința unu allu douilea statū romănu danubianu, fundatū atunci de curēndu de cătră Maramurēșenulu Bogdanu.

Aceia-și limbă, acelea-și datine, acella-și aspectu, Ottomanii nu scieaă cumă să deosebescă Moldova de omogena Munteniă, decătă prin numele personalu allu fundatorulu.

Astū-feliu allături cu „Negrii-Romăni“,

Kara-Iflak, se ivescū în limba turcă „Negrii-Bogdan“, *Kara-Bogdan*.

Și nu numai în limba turcă!

Între anni 1390-1400 patriarcatulu constantinopolitanu, întrându în primele sēlle relațiuni cu Moldova, de totu prospetă încă pe scena politică, o numesce *Μαυροβλαχία* (346), adecă *Negră-Vlachiă*, seú chiaru *Arabo-Vlachiă*, decă vomu considera ecuivocitatea dicērii *μαυρος*, *maurus*.

Mai pe scurtu, tôte căte veduserămă mai susu *arabisate* în poesia poporană bulgaro-serbă, fără a mai vorbi aci de Cântulu Nibelungiloră, se transformă successivamente prin traducțiuni turce și grece, mai allesu pe la începutulu secolulu XV, în *Kara-Iflak*, *Kara-Bogdan*, *Μαυροβλαχία*.

Cuvēntulu *Μαυροβλαχία* ni adduce a-minte de a rectifica în trecētū o secolară errore, de care s'arū putē accăța spiritele superficiale, deprinse a înlocui nescirea sorginiloră prin totu ce li esse în calle.

Romăni din Dalmația, de-multu slavisați, dérū mai conservāndu încă ore-carī urme etnografice de străbuna loră tulpină, se numescū pēnē astă-đi ei-înșii *Vlachii*, eru vecini li dicē *Morlachii*.

Pedantismulu etimologicu n'a lăssatū în pace pe acestu *Mor* —.

În timpulu nostru devinū din ce în ce mai rarī pretinșii filologi de felulu acellora ce tragū *Ardelulu* din *ardere* seú *visorulu* din *vis-fors* (347); înse în epoca obscurantismulu sciintificu asemeni derivațiuni limbistice formaū pentru semi-erudițiune o petrecere de tôte đillele.

Pe cându cronicarulu francesu Turpin din secolulu XI susținea cu gravitate, că numele celticu *Fergus* nu este decătū lătinesculu *fer-rum acutum* (348), cronicarulu dalmatinu din Dioclea nu avea de ce se teme în secolulu XII, afirmāndu la rōndulu seú, cumū-că slavicultu *Morlachii* vine din grecesculu *Μαυροβλαχίς*, *Negru-Vlachii* (349).

(346) *Acta Patriarchatus Constantinopolitani*, II, nr. 404, 435, 444, 454, 461, 465, 468, 472, 487, 495, 514, 516, 660. — Cf. *Codinus, De officiis magnae ecclesiae*, ed. Gretser, Paris, 1625, in f., p. 130 : „καὶ ἐν τῇ Μαυροβλαχίᾳ“. — Cf. *Chalcocondylas*, ed. cit., lib. IX, p. 514 : „ἐπὶ τὸν Μελαίνης Πογγανίας ἡγεμόνα“, unde appare o traducere litterală din *Kara-Bogdan* turcescu, pe cându *Μαυροβλαχία*, o formă mai vechiă, se vede a fi fostu luată de cătră Grecii nu dela Ottomanii, ci d'adrepțulu dela Serbi și Bulgari. — *Gebhardi, Dalmatien*, in *Alpenine Weltgeschichte*, t. 35, Leipzig, 1781, in-8, p. 469, dice : „*Maurovlachia* ward durch den Prachwa-strom von *Ungrovlachia* getrennt, und war also das östlichste Stück „der heutigen Walachey etc.“ O comediu întrégă, basată pe neînțelegera cuvinteloră lui Chalcocondylas despre *munții Vlancii*, *Πρασοβίς*, pe carī Gebhardi îi preface în *apa Prachova* : „Prachova-strom!“

(347) *S. lugianu, Manualu de geografiă*, Viena, 1871, in-8, p. 13, 67. — În prefață autorulu numesce istoria : „elementulu nostru propriu“, și promitte : „una istoriă națiunale!“

(348) *De vita Caroli Magni et Rolandi*, ap. *Salverte*, I, 377.

(349) *Anonymus Presbyter Diocleas*, in *Schwandtner*, III, 478.

Par' că auđi pe Figaro dicēndu : „A pédant, pédant et demi; vous parlez latin, je parle grec; j'exterminé!“ (350)

Dintre scriitorii bizantini anteriori Presbiterulu Diocleatū, acella carele vorbesce mai multu despre Dalmația este imperatulu Constantinu Porfirogenetū.

Pe Latiniu de acollo ellu îi chiamă pretutindenii *Romani*, *Ρωμαῖοι* (351).

Vorba *Mor-lachii* nu este și nu pōte fi grecă, ci-ī curatū slavica.

N'are cine-va decătū a lua în mână cellu ânteiu dicționarū geograficu, ș'o să se convingă, că țerra Morlachiloră se întinde d'alungulu Adriaticeii, răđemată de țermulu *mărū* (352).

Este ceia-ce se đicea grecesce *Παραθαλασσία* latinesce *Civitates maritimae*, slavonesce *Pomorje* (353).

Marea se chiamă în tôte dialectele slave : *more* (354).

Mor-vlachii însemnăză *Vlachii Maritimi*, în opozițiune cu Romăni mai din interiorulu Iliriei.

Ei bine, paradossulu Presbiterulu din Dioclea a găssitū totuși partisanii chiaru între fruntașii criticeii istorice, precumă a fostu Gebhardi (355), seú între corifeii filologiei slave, precumă este Jireczek (356).

Atătū de a-nevoiă se smulgū din mințile umane errorile celle pré-învechite!

Făcēndu astă digressiune despre Morlachii, căroră noi li vomu accorda o rubrică specială în *Istoria critică a Romăniiloră Trans-danubiani*, deși patriarcu allu némulu

(350) Citatū într'o ocasiune analogă de *Fallmerayer, Fragm.*, II, 462.

(351) *De administr. imperio*, passim.

(352) *Bouillet*, verbo *Morlaquie* : „Petit pays d'Europe, sur l'Adriatique, entre la Dalmatie et la Croatie etc.“

(353) *Safarjk, Slow. star.*, 667, 667.

(354) *Degia Fortis, Viaggio in Dalmatia*, Venetia, 1774, in-8, t. 1, p. 67, observă că *mor* în numele Morlachiloră nu este decătū slavicultu *more*, dérū se arruncă apoi, p. 70, 71 într'o ipotesă escentrică assupra semnificațiunii cuvēntulu, *Vlachii*. — Este mai correctū *Levassour, La Dalmatie ancienne, et moderne*, Par., 1861, in-8, p. 8 : „Le nom Morlaque „vient des mots slaves *more* ou *mor*, qui signifient la mer, „et *Vlach*, qui signifie Italien; c'est comme si l'on disait : les *Italiens maritimes*.“

(355) *Gesch. der Reiche Dalmatien*, p. 468 : „Ursprung „der Morlachen. Auf dem Gebirge breitete sich ein fremder „illyrischer Volksstamm aus, vermischte sich mit den bisherigen kroatischen Eigenthümern, und machte sich gewissermassen unabhängig. Dieser, welcher *wahrscheinlich* aus „der schwarzen oder kleinen (!) *Walachey, Maurovlachia*, „gekommen war, und daher von den Venetianern und Teutschen das Volk der Morlachen genannt ward etc.“ Apoi mai departe, p. 469 : „Ist est sehr wahrscheinlich, dass sie aus „jener schwarzen *Walachey* hierher gekommen sind, ent „weder im zehnten Jahrhundert, da die Kumaner ihr Va „terland eroberten, oder auch 1065, da viele moldauische „Kumaner in Thracien fielen etc.“ — Cădată procedură, nu de a serie, ci de a inventa istoria, mulțumită unoră repețite *wahrscheinlich, entweder, oder*, și altele! — Nu mai vorbimū despre *Engel, Gesch. v. Serw.*, 330; *Du Cange, Illyricum* 145, etc.

(356) *Entstehen christlicher Reiche*, Wien, 1865, in-8, p. 225 : „*Morlachen, welches Wort aus Maurovlach, schwarzer Vlach, entstanden ist*“.

(343) *Annales Sultanorum*, Francof., 1596, in-f., *Pandectae*, p. 46 : „a frumento nigro, cujus est ager ille feracissimus“.

(344) Articolulu *Ugro-și Ungro-vlachia*, în diarul *Romăniulu*, 1871, decembrie 4, p. 1053-54.

(345) În *Chroniculu*, II, 83, ellu recunnosce, că Turci nu numescū Moldova *Al-Iflak*, adecă Albă-Vlachiă; în *Beschreibung* înse, p. 36, uita prima'i afirmațiune și ne assecură cu totulu din contra, cumū-că Moldovenii se chiamă turcesce : „*Al-Iflak*, dass ist weisse Walachen, im Gegensatz von *Kara-Iflak*, den schwarzen Walachen, welche die Einwohner der *Walachey* sind.“ O pură invențiune în favōrea unei inutile antitese! *Al-Iflak* nu essistă și n'a essistatū nici o dată în nomenclatura turcă a Romăniei. În *Geschichte d. osm. Reichs*, p. 67, Cantemiru merge și mai departe, susținēndu enormitatea cronologică, cumū-că Turci numiaū Moldova *Al-Iflak* înainte de a o fi numitū *Kara-Bogdan*! Despre essistința acestui din urmă degia pe la gūmētatea secolulu XV, veđi mai giosu testulu lui *Chalcocondylas* în nota 346. Trebe dérō să căutāmū pe *Al-Iflak* tocmă în secolulu XIV, seú și mai susu. Éccē o minune, pe care Cantemiru n'o prevedēuse!

loru' n'a fostu' nici Traianu', nici Aurelianu', ci tocmai Dioclețianu', avuramu' în vedere a preveni din partea ori-cui și a curma din capul locului vr'o velleitate de a pune într'o închipuită legătură nominală pe *Românii-Maritimi* din Dalmația cu *Negrui-Românii* dela Oltu' (357).

Istoriculu' este datoru' nu numai a căuta adevărulu', ci încă după puțință a împedeca nascerea retăcirii.

Să fie dăru' bine constatată, că *Mor-vlachii* dela Adriatică și au dobânditu' acestu' nume absolutamente pe o altă calle decâtă *Μαυροβλάχια*, *Kara-Iflak*, *Kara-Bogdan*, *Negra-Tătariă*, *Negra-Comaniă*, *Negra-Arabiă*, *Arabia* sėu *Bass-arabia* dela Dunăre.

Ma' este ce-va.

S'arū putē gāssi erudiți, cărorā sã li surrīdã o apropiare între acēstã *negrēțã* a Munteniei și unū cuvēntū teutoniceu'.

In limbele scandinave, de unde a trecutū apoi la Anglesii, vorba *blak*, *blac*, *blackr*, *blacket*, *black*, *bla*, vrea sã dīcã *negru* (358).

Pe Arabii, în înțellesu' de negri, Scandinavii îi chiamã *Blaki* sėu *Blak-manii* (359).

Arū fi dēro commodū a'și imagina, cumtucã Germanii, numindū România Dunărenă *Araby*, se întemeiau' nu numai pe rebusulu' dinastiei *Bass-arabilorū*, dēru' totu'-d'o dată și pe rebusulu' națiunii române, cu atātū ma' multū cã cronicile și diplomele din evulu' mediū celle ma' de multe ori preferã forma *Blacki* în locū de *Vlachi* (360).

Acestū artisticū edificiu' se distruge printr'o considerațiune fōrte massivă.

Cuvēntulū *blak* e scandinavū, este chiarū anglesū, dēru' n'a fostu' nici o dată cunoscutū Germanilorū propriū dīși, ma' cu deosebire cellorū dela Sudū, la cari ideia de *negrēțã* s'a tradusū totu'-d'a-una prin *schwarz*.

(357) Degia în secolulū XV o face *Tubero*, *De rebus quae temporibus ejus in Pannonia gestae sunt*. Francof., 1603, in-4, unde dīce, vorbindū despre originea muntenescă a lui Huniade : „quum paterno genere Geta esset, quam gentem, ab „eorum asperiore cultu (?), commodiore ad componenda verba graeca voce Morovlachos, nostrates nuncupant.“ Autorulū era din Dalmația. Slavii de acolo n'au numitu' nici o dată pe Romāni Danubiani *Morovlachi*. Se confundă dēro aci ideia Munteniei cu ideia Morlachiei.

(358) *Ihre*, *Glossarium Svo-Gothicum*, Upsalae, 1769, in-f, t. 1, p. 197, voce *Black*.

(359) *Geffroy*, *Notices et extraits des bibliothèques ou archives de Suède*, Paris, 1856, in-8, p. 33 : „*Blaamen*, pour les Sarrasins.

(360) *Anonymus Belae*, în *Endlicher*, II : „*Blahii* ce pastores Romanorum.“ — *Ibid.*, 24—25 : „*Gelou* quidam *Blacus*... *Gelou* duem *Blacorum*.“ — *Ibid.*, 40 : „*Bulgarorum* atque *Blacorum*.“ — *Simon de Keza*, ib., 96 : „*Blackis*, qui ipsorum fuerunt pastores.“ — *Ibid.*, 100 : „cum *Blackis* in montibus confinii sortem habuerunt, unde *Blackis* commixti.“ — *Andreas Rex*, ib., 422 : *silvam Blacorum et Bissenorum etc.*“ — *Villehardouin*, *De la conquête de Constantinoble*, Paris, 1838, in-8, p. 64, 116, 127 : „*Johannis* li rois de *Blaquie* et de *Borgherie etc.*“ — *Ibid.*, 117, 137, 142 : „*Johannis* le *Blak*.“ — *Ib.*, 157 : „*Li Comain* et *li Blac etc.*“ — *Albericus Monachus*, *Chronicon*, ed. Leibnitz, Lipsiae, 1698, in-4, t. 2, p. 439 : „*Johannicus* *Bulgariae* et *Blackariae* *Dominus*“, și altele nenumērate.

Goții, cu cari Dacia petrecuse ma' multū timpū decâtū cu ori-ce altū nēmū te tonicū, aveau' numai pe *svarts* (360).

Écē dēro cã *blak* allū Scandinavilorū remâne cu totulū pe din affarã în materia nomenclaturei române.

Adeptii impassibili ai positivismulu' istoricū, noi-unii respingemū ori-ce datū, carele nu se întemează pe o marturiă precisă a fontanelorū cellorū ma' autentice, nu decurge pe nesimțite din logica cea ma' rigurosă a unui șirū de fapte, nu se offeră spiritulu' cu o viuă și plastică claritate.

Revenimū la numele ottomanū allū *Romānilorū*.

Amū veđutū ma' susū, în ce modū *Kara-Iflak* și *Kara-Bogdan* au provenitu' printr'o procedurã necesariã din diverse epitete de *negrēțã*, pe cari treptatū ni le-a attrasū din partea Serbilorū și Bulgarilorū, în secolii XII, XIII, XIV, *bass-arabismulū* dinastiei princiare dela Oltū.

Precumū înse Spaniolii au retradusū pe nesciute în spaniolesce traducțiunile francese alle lui Corneille sėu Le-Sage din limba spaniolă, camū totū așa Bulgaro-serbii au reluatū cu timpulū dela Ottomanii, fără conștiință de origine, cea-ce li luase ma' de nainte Ottomanii.

De pe la începutulū secolulu' XV, căduți sub dominațiunea cea ma' absolută a etaganulu' turecū, Slavii de peste Dunăre și-au încercatū limba care ma' de care cu sute și mii de cuvinte și chiarū frase întregi din vocabularulū stăpânilorū.

Unū Russū, unū Polonū, unū Boemū, sunt în imposibilitate de a se înțellege cu unū Serbū sėu Bulgarū unicamente din cauza desselorū orientalismē.

În dicționarulū serbū allū lui Karadzić, bună-ōră, dintre 900 pagini nu este ma' nici una, pe care sã nu ne isbescă cinci-șesze vorbe turece.

Intre celle-l'alte : *Kara-Iflak*, revenitū la forma *Kara-vlach* sėu *Kara-vlã*, și *Kara-bogdan*.

Serbulū cântă :

„*Dmitar* uze zemliu *Karavlaszku*
„*Karavlaszku* i *Karabogdansku*...“ (361)

Bulgarulū de asemenea :

„*Da* szetame zemia po *kraina*,
„*Da* szetame zemia *Karablaszka etc.* (362)

Sub unū vestmētū atātū de turecitū, nici Serbulū, nici Bulgarulū nu ma' recunoscū

(360) *Gaugengigl*, II, B, XXVII. — *Gabelentz* und *Loebe*, *Glossarium der Gothischen Sprache*, Leipzig, 1813, in-4, t. 2, p. 172. — *Ibid.*, I, 4, cuvintele evangelistulu' Mateiu : „non potes unum pilum album aut nigrum reddere“, Ulfila traduce : „ni magt ain tagl weit ait't'au *svart* gataujan“.

(361) *Karadzić*, *Lex*, 264.

(362) *Miladinovtzi*, 203.

astă-dī derivațiunea slavice a prozaiculu' *Kara*, prin care cântăreții lorū au înlocuitū adessū în balladele poporane celle antice pe *Tzrni-Arapi*, *Czerni-Tatara*, *zemia arapinska etc.*, poetice resturi dintr'o epocă anterioră.

Pentru noi-inse e fōrte importantū a nu perde din vedere în litteratura bulgaro-serbă acēstă essențială distincțiune cronologică : *Arabia* pēnē la 1400 și *Kara-vlachia* sėu *Kara-bogdania* dela 1400 încōce.

Terminandū cu numele turecū allū Romāniei Dunărene, trecemū la famōsa legendă a lui *Negru-vodă*.

Va urma.

HASDEU.

UNŪ EVENIMENTŪ GEOLOGICŪ.

Însărcinatū din partea Ministeriulu' de Financē a merge la cotunulū Șerbescii, plassen Gârlele, gtu-dețulū Putna, amū studiatū evenimentulū geologicū, prin care s'au deterioratū acolo ma' multe pământuri și s'au surpatū câte-va locuințe.

Pe cōsta muntelui, ce se întinde d'a-lungulū plasei Gârlele pe malulū stângū allū rīnului Putna, amū observatū dislocațiunī de terrenū d'assupra satelorū Irescii, Șerbescii și Cucușii.

Ma' tōte aceste dislocațiunī s'au produsū în modulū următorū.

Mișcarea pământurilor începea generalmente din părțile superioare, unde se află o rădicătură succedată de o vâlcică. Rădicătura, plecândū pe o pantă ma' mare sėu ma' mică în diferite locuri, înalță vâlcica, și prin împingerea pământurilor inferioare se producea în continuarea vâlcicelii sbărcituri, întocmai ca la o pelle, care fiindū spriginată la unū capētū, arū fi împinsă la capētulū oppusū.

În astū-felū de pozițiune, apele ce se gastaū în vâlcică se rădicau la unū nivellū ma' naltū și și stramutau cursulū pe ațuri. Parte din isvōrele de la suprafață se ascundeau, și desvâlirea pământului făcea visibile alte isvōre noue.

Arborii, cu tōtă vegetațiunea de pe proeminință, dispăreau cu totulū sub pământuri, dacă panta de fugitură era în condițiunī a permite massel sã se restorne.

Sunt locuri, în cari se observă arborii duși câte la o distanță de 20 la 40 metri de unde erau ma' nainte, fără ca ei sã fi fostū schimbați din pozițiunea lorū verticală. Acēsta provine din felulū pantei de allunecare, care se apropia de orizontala. În acēstū casū și crepătura suprafeței sunt fōrte mici.

Ori-cumū sã fie, direcțiunile crepăturilor sunt perpendiculare direcțiunii de dislocațiune.

În unele locuri s'a formatū unū felū de amfiteatru în fugitura pământulu', părțile superioare accoperindū successivū părțile inferioare.

În aceste fugiture ma' multe căi de comuni-

cațiune au fostu deplăssate și intrerupte pe ici pe collea. De asemenea dintre ripele, formate de corosiunea apelor, parte au dispărutu prin stringerea mallurilor.

În alte locuri se observă numai câte o bulbucătură de pământu izolată, accoperită de crepături în toate direcțiunile. Astu-felul de rădicature inse corespundă cu prăbușiture, mai multu seău mai puțină depărtate.

Celle mai insemnate dislocațiuni s'au întemplată la finea lui februaru și începutul lui martiu. Le voi cită anume pe acestea, începându în lungul muntelui dela Nordu spre Sudu.

I. Satulă Iresci.

1. La loculă, numitū Fundulū-rupturelorū, s'au deterioratū aaproximativū 6 fălci, dintre cari 5 arătare și o falce de fenețū.

2. Parte din delulū numitū Cîrbune, în întinderă aaproximativū de 8 fălci, pe cari se află imașū, pădure și vr'o 400 pomi roditori.

3. În vecinătatea acestei localități vr'o 6 fălci imașū a moșnenilorū.

4. În vallea Leșescilorū vr'o 10 fălci imașū.

5. Partea Leșcanilorū „ 14 „ „

6. Partea Patrașcu „ 12 „ „

7. Partea Dobândării „ 4 „ „

8. Vallea Paraginei „ 14 „ „

II. Satulă Șerbesci.

9. Vallea Bêtrânū-Comanū, 12 fălci.

10. Partea delululū numitū Hotarulū Șerbescilorū.

Acastă dislocațiune e cea mai mare dintre tôte. Calle trei părți alle sêlle, Merișorū, Mărăcinea-Mare și Poiana cu vișni, formau o suprafață aaprobe de 60 fălci, coprindeându imașuri și pometurī. Tôtă această suprafață a fostu deteriorată. S'au mai sfărâmatū trei case și o căsăia pe pivniță din satulū Șerbesci, cari se află sub pôlele delululū.

III. Cătunulū Cucuieții.

11. 14 fălci de imașū.

Assemenea pe cea-laltă cōstă a muntelui despre apa numită Șușița s'au deterioratū 10 fălci, coprindeându fenețū și pădure.

După calcule aaproximative tôte aceste dislocațiuni de terrenū au causatū o pagubă de 30,000 franci.

Essaminându cu atențiune circumstanțele, în cari s'a produsū catastrofa, m'amū convinsū că nu pōte fi atribuită nici-cumū „gazurilorū, provocate „de unū isvorū fōrte mare, care trecēndū la adâncimi „prin patru specie de pământuri și agiungēndū la „cretă, prin compressiune a produsū esplosiuni“, etc. etc., după cumū telegrafiasē Ministeriulū prefectura de Putna, basată pe rapportulū inginerulū giudețului.

Irrupțiuni gazose cu esplosiuni și rădicări de

pământuri arū fi simptomulū deschiderii cellū puțină a unū vulcanū glodosū (salzes).

În fenomenulū nostru nu se observă nici degațare de gazuri inflammabile, nici nemicū care să ne facă a presuppune realitatea esplosiunilorū. Mișcările pământurilor au fostu efectuate cu fōrte mică răpegține.

La locurile dislocațiunilorū se vedē stratificațiuni de susū în glosū în următōrea seriă : pământuri permeabile, pământuri deleabile prin acțiunea apelorū, și pământuri impermeabile. Aceste pământuri sedimentare suntū argillōse.

Apele din isvōre, din ploți, din zăpedi, străbătēndū în stratificațiuni argillōse deleabile, mōiă pământurile intr'atata, încătū massele nu potū să se susțină pe panta, ce o aveau pēnē atunci.

Agiungēndū la argille impermeabile, apele prin acumulare essercită acțiunea delatoriă (délayante) assupra păturei imediatū suprapuse.

Suprafața argillelorū impermeabile, cândū sunt umede, e fōrte allunecōsă, și pe cōstele muntelui în cestiuone elle formēză păture de diferite inclinațiuni, variāndū pēnē la 80 grade.

Pătura fluidă, formată de assupra acestorū argille, nu pōte offeri nici o stabilitate.

Pământurile superiōre dērū, în acestū casū, sunt silite a se mișca, cedēndū pondulul lorū.

Pătura fluidă la rōndulū seū, prin appēsarea ce se essercită assupr'ă, cată a'și deschide o calle, facēndū rădicature în părțile unde suprafața pământului presintă mai puțină resistință.

Etă cumū se esplică tôte dislocațiuni de mai susū.

Prin cause de acēstă natură se potū produce totū felulul de prăbușiture, înălțări, sfărâmări de construcțiuni, irrupțiuni de gloduri, strămutări de ape, formare de totū felulul de crăpēturi și ripe etc.

Annalele evenimentelorū geologice nu lipsescū a înregistra mai multe catastrofe de genulū acesta, efectuate pe o scară ca multū mai intinsă și cari n'au pututū fi atribuite decătū acțiunii apelorū assupra argillelorū și pământurilor vārōse deleabile.

Astu-felū în 1806 la Rosberg în Elveția, în urma unū anotimpū ploiosū, s'a desprinsū o massă de pământū mai mare de 50 milliōne metri cubi și inmormēntă mai multe sate sub movilă de gloduri și de petre.

Totū din asemenea causă la 1669 a fostu sfărâmată o parte din orașulū Salzburg.

Ca esemplu pe o scară mică potū cita deteriorările continue alle drumului de ferrū între Ițeani și Cernăuți în vecinătatea Hilbocei, unde din causa unorū micī colline, compuse din pământuri deleabile, se facū mereū lucrări de fortificațiuni.

Intre dislocațiuni nōstre de pământū dela comuna Iresci cea mai mare este, după cumū amū arătātū, pe cōsta muntelui în direcțiunea satulū Șerbesci.

Mișcarea terrenulū în acestū locū a duratū vr'o

patru zile și s'au înaintatū pământurile cātră satū aaproximativū 40 metri; prin urmare, o viteță cu totulū neinsemnată, fiindū mai mică de giunētate-metru pe oră.

În celle-lalte dislocațiuni mișcările de cufundare și de înălțare au fostu și mai puțină răpedi: unele d'abia câte unū metru în 24 ore.

Locuitoriū din Șerbesci au auzitū mai întefu sgomote, cauate prin frecarea pământurilor și abatterea arborilorū; pe urmă au începutū a remarca mișcările de prăbușiture și rădicature, precumū și înaintarea delululū.

Deși pământurile s'au opritū pentru momentū din mișcare, nu se pōte inse prețice o durată lungă satulū Șerbesci. Din nefericire, fortificațiuni, trebuitōre pentru a assicura stabilitatea delululū, arū necessita spese enorme, insutitū pōte mai mari decătū pagubele, ce s'arū causa prin înaintarea lui cātră satū.

Cugetāndū la lucrările de dirigerea apelorū la diferite profunđimi alle muntelui și la puternicele ziduri de spriginire ce arū trebui construite spre a garanta reușirea, ori-cine se convinge de mărirea cheltuelorū.

Locuitoriū cei amenințați înțellegū acēsta, și arū fi mulțumiți ca guvernulū să'ī scutēscă măcarū de impositulū, ce li se tea pe pământurile deteriorate, cari pentru unū timpū fōrte îndelungatū nu le potū servi la nemicū.

Timpulū desghiațului și ploile trebui să facă pe locuitori a fi băgători de sēmă.

Mica răpegține, cu care se producū mișcările de înaintare a pământurilor, pōte să li dea timpū a scāpa o parte din mobile.

Cātū despre pământuri, a căroră suprafață remānē plină de crepături și resturnări de totū felulul, elle nu vorū putē fi utilizate decătū numai după mai mulți anni, decă ploile vorū lucra la nivellarea și intrunirea suprafeței, fără a provoca noue dislocațiuni.

C. I. CANDESCU

Inginerū de mine, inspectorū
aliū Salinelorū.

TEATRULŪ

și

LITTERATURA DRAMATICA.

(Fine. Veđi nr. 126)

Să nu se credă, ca amū fi dispuși la vr'o severitate essagarată cātră artistii nostri dramatici; căci deși amū đisū că artea e pretențiosă, dērō trebui să luāmū totū-d'o-dată în considerațiune circumstanțele, ce de la unū timpū s'au succēsū assupra țerrei. Artistii au importatū de la străini; acēsta inse este de iertatū pēnē la unū punctū, pentru că de pe la 1848 acei ce arū fi pututū să alimenteze teatrulū și să'lū pună pre nesece base adevēratū naționale, au fostu preocupăți de alte interese mai vitale; și decă avemū a imputa artistilorū, este

mai cu deosebire că allegoria împrumuturilor e mai totu-d'a-una camu reu nemerită. Este de datoria ori-cărui Român, care dorește propășirea națională, a spune adevărul și a căuta binele. Să ne păzimu dero de nesce mușcări frivole, ce nu aru avé altu rezultat decâtu vrasbă și urră, ci uniți ca frați și amici, să căutămă aceia ce ni lipsesce, aceia ce ni trebuie. Să nu ni ascundem defectele, să nu fimu ultra-modești cu calitățile noastre, să ni spunem fără șfială între noi la lumina zilei totu ce ni pôte face unu serviciu la o civilizațiune curatū romănescă.

Nu dicu să punemū vama pre importațiunile litterarie, dero să ne luptămū neincetatū a li face concurrință, ca pene in celle din urmă să triumfe naționalismulū; și să fimū sicuri că acēsta nu va supera pe străini, ci i va face din contra să se bucure, căci atunci voru cunoșce și ei ce-va nou, pe care n'au avutu pene acumū ocasiunea de a cunoșce: *pe Români*.

În anulū acesta s'a datū probe, că teatrulū nostru ellū insu-și simte trebuința de îndreptare. S'a făcutū unu mare passū, mare in cantitate, decă nu in calitate, și ne lingușimū a crede, că o să se implinēscă lacunele, ce se mai observă in litteratura noastră teatrală.

Cu destulă bucuriă avemū de inregistratū aci o decime de produțiuni originale: *Dreplatea domnescă* și *Anghina difterică* de d. Urechia; *Mircea cellū Betrānū* și *Nebunū din față* de d. Pantazi Ghica; *Brăncovēnu* de d. Roques; *O căsătorie din lumea mare* de d. Ventura; *Amorul-Doctorū* de d. Obedenaru; *O resbunare* de d. G. Marianū; *Albu sēu Roșu* de d. Vulcanū.

Ni pare reu, că nu le avemū sub ochi, nefindū încă publicate, ca să putemū face o critică, din care autorii să constate, că in criticū trebu a gāssi totu-d'a-una unu amicū, eru nu unu dușmanū sēu unu battū-giocoritorū malițiosū. Amū vedutū pre rōndū tōte aceste opuri urcāndu-se in scenă, și ne-amū mulțumitū, mai multū sēu mai puținū. N'amū dīsū că sunt perfecte; ori-cine a vedutū in se că sunt perfectibile, și probă variantele *Brăncovēnului* dela o reprezentațiune pene la alta.

Decă in anulū acesta autorii au gāssitū cu calle a ni arreta āngeri sburătorii, proroci și apo-teose, credemū că in viitorū se vorū mārghini in fapte purū istorice și purū psihologice, in fapte reale și in creațiuni possibile. Insuși Euripide decă arū trāi ađi, arū vedē că invențiunile sēlle supranaturale, botezate istorice, nu mai producū nici unu effectū in secolulū XIX. Decă Shakspeare arū inviua din morți, arū înțellege că numai *Romeo* și *Otello* mai au popularitate pre scenă, pre cândū cei din lumea fantastică, ca *Macbeth*, s'au camū ascunsū din privirile omenilorū.

Amū fostū cu atātū mai mulțamiți de progresulū naționalū allū teatrului in anulū acesta, cu cātū ellū ni-a desfășuratū de o potrivă fase istorice și fase sociale.

Pentru trecutulū nostru: *Mircea cellū Betrānū*,

Brăncovēnului, *Alessandru cellū-Bunū*, ęttā epoce, cari trebe a fi cunnoscute ori-cărui Român. Acēsta este o datoriă de implinitū nu numai pentru scōlă, ci și pentru teatru, căci arū fi o absurditate ca s'o pretendemū dela *Salla-Slătinēnu* in carnavalū.

Assupra scrierilorū teatrale se rădică o obiecțiune despre *localizare*, și e tocmai aci locul a clarifica acēstā controversă. Cāndū unū subiectū este luatū din altā litteratură și bine adaptatū cātră localitate, in cātū să pōtā trece de originalū, e unū mare meritū. Ilustrulū Corneille nu este inventatorulū *Cidului* și *Mincinosului*; ellū i-a luatū din spaniolesce; cu tōte acestea i-a invismētatū atātū de bine franțusesce, incātū ori-cine i-arū crede a fi propria sea creațiune. Corneille admira așa de multū pe *Mincinosulū* lui Alarcon, incātū dīcea: „Așū fi datū tōte scrierile melle numai să fi inventatū eū acēstū subiectū!” și Moliere nu era mai puținū rapitū: „De n'așū fi cetitū pe *Mincinosulū*, nu cređū c'așū fi făcutū comedie.” Dero cu tōte acestea cine ore arū pretinde, că Corneille și Moliere n'au fostū sublime geniuri dramatice?

Prin urmare, noi nu avemū altū ce-va de dīsū teatrului naționalū, care s'a ivitū puținū in acēstū anulū, decâtū: inainte cu îndrāsnelā, profitāndū a corree ađi errorea de eri și māni pe cea de ađi, dupā sfaturile omenilorū imparțialii și bine-voitorii, și suntemū incredințați că vei triumfa! Remāne numai ca totū Românulū, in sfera possibilității sēlle, să dea concursulū necesarū acēstei noble intreprinderi; giunimea mai cu deosebire.

Veni vorba despre giunime, și mai nainte de a conchide, voiu să adducū aci aprecierile, ce cu cāți va anni in urmă se proferiā assupra i dupā tribuna Ateneului:

„E tristū,— dīcea d. Carolū Rosetti,— a vedē giunimea romānā așa de bine inzestratā, acea giunime ce in scōlele Europei occidentale se distinge in tōte ramurile cunnoscințelorū omenesci, e tristū de a o vedē intorcēndu-se in țerrā neproductivā și isbitā de sterilitate. In locū de a studia și înțellege *trebuințele societății*, in *midū-loculū cāreia sunt chiāmați a trāi*, cāți giunū nu'și intrebuintēzā înțellegința in a declama contra ei! Cine din noi n'a vedutū tineri, altā datā eminiți și distinși, dupā o ședere de cāți-va anni in țerrā astū-felii de metamorfosați, incātū arū pōtē dīce cu poetulū: „*Comment en un vil plomb l'or pur s'est-il changé!*” (1)

Nu luāmū assupra-ne grēna sarcinā, nici de a susține, nici de a combatte acēstā assertiune. Amū dori fōrte multū, ca celle dīsse de d. Carolū Rosetti să fie inessacte, sēu cellū puținū essagerate!

Decă giunimea înțelleginte romānā este încă *aurulū curatū*, arāte-se și desimnā pre cei ce dicū altū-felū. Iarū decă, pentru nefericirea acēstei țerre, a agiunsū in adevērū in starea *vilulū plumbū*, silēscā-se a se metamorfi sa intr'unū altū

metalū mai de prețū, cellū puținū de acumū inainte!

Țineamū fōrte multū a termina acēstū studiū prin cāte-va cuvinte la adresa tineret generatiuni, căci in māna ei stā viitorulū.

Betrāniū se intrēbā: Cē ni promittū ore acēi giunū, cari pre fie-care dī apparū pre scena socialā? Noi amū pornitū callea momentului, ei au inceputū callea vieței. Loculū nostru cātā a'lū occupa acēstī *domnișori*, cārora nemicū nu li-a lip silū spre a se lumina, ca să fie bunū politicū, bunū scriitorū, bunū legistū, bunū actorū, etc. Decă noi amū făcutū vre-unū bine, fie demni a'lū continua; de amū făcutū vre-unū reu, fie demni a'lū repara!

E timpū să facemū conclusiunea. Va fi fōrte laconicā. Totū ce amū dīsū pene aci se resumā in doue cuvinte: **Romānismū in teatru!**

N. V. SCURTESCU.

BRADULŪ.

Cāndū arde sōrele de māiu,
Cāndū vēntulū iernei geme,
Mārețulū bradū pe'naltulū plāiu
Stā verde 'n ori-ce vreme.

* * *

O rădēcinā de colosu
Și-a sfredelitū in stāncā,
Și de pe stāncā i māiestosū
Mai sfredelesce încă!

* * *

De-multū cu bloculū de granitū
Ellū s'a făcutū totū una,
Și p'amēndouī necontenitū
Ii sgudae furtuna.

* * *

Și lemnū și pētrā la unū locū,
Verdēțā i ne'nteruptā
Aspirā gerū, îndurā focū,
Cu trāsnetulū se luptā!

* * *

La peptū cu viforulū turbatū,
La capū cu norulū rece,
D'atāția anni nestrāmutatū
Ellū totū așa petrece.

* * *

D'arū fi să i dāți in vāi adānci
Odihnā desmierdatā,
Rāpindu i viscolē și stānci
L'ați omori pe datā!

* * *

Cāndū arde sōrele de māiu,
Cāndū vēntulū erneli geme,
Mārețulū bradū pe'naltulū plāiu
Stā verde 'n ori-ce vreme!

HASDEŪ.

INTRODUCERE LA SCRIERILE

LUI
CONSTANTINŪ NEGRUZZI

I.

Pentru a ghideca și a prețui meritul unui autor, trebuie a cunoște bine timpul în care ellu a scris, gradul de cultură a limbei în care ellu a fost îndemnat a scrie, și dificultățile de totu soiul prin care geniul său și-a făcut drumul pentru ca să ăssă la lumină. Să vedem d'ér în ce epocă C. Negruzzi a creat pe *Aprodulă Purice* și pe *Alessandru Lăpușnénu*, acestu cap d'operă de stilu energicu și de pictură dramatică, în ce epocă ellu a tradus cu atăta maestrie *balladele lui V. Hugo* și a compus acea colecție de *pëccate alle tinereților* ce sunt de natură a pune pe C. Negruzzi în pleiada de frunte a litteratorilor români.

A sosi pe lume într'o țerră liberă și civilisată este o mare favóre a sôrtei; a găsi în acea țerră o limbă cultă și avută pentru a-și exprima ideile și simțirile, este unu avantaju imensu pentru acei chemați a cullege lauri pe câmpul înflorit al litteraturei. Unu geniū musicalu are facilitatea de a produce efecte admirabile de armonie atunci cându ellu posedă instrumente perfecționate; unu cultivatoru harnicu și priceputu are posibilitate a produce mănóse recolte pe locuri deschise ce au fostu nu de multu acoperite cu păduri spinóse; nse decă meritele acellui musicu și alle acellui cultivatoru sunt demne de laudă, nu se cuvine óre cunună de lauri acellui care a inventat și perfecționat instrumentele armoniei, nu se cuvine unu respectu plinu de recunoscința curagiosulu pionier care a abătutu pădurile selbatice și a pregătitu pământul pentru holdele viitorulu?

Demnul de multă regretare C. Negruzzi, a fostu unul din acei pionieri litterari din România, care a inzestrat patria lui cu produse atâtu mai prețioase cã elle au fostu rodul unu timpu contrariu desvoltării spiritulu.

Éttă unu tablou fidelu alu timpulu în care C. Negruzzi a viețuit, a luptat, a produs. Ellu va păre fabulosu în ochii ómenilor tineri din generația actuală, inse mulți sunt încă în viuță care illu voru recunósce și'lu voru declara esactu. Acellu tablou arratã societatea semi-orientală în care C. Negruzzi s'a găssitu rătăcitu chiaru la primii pași ai giunetei selle, ellu ce avé o animă ferbute și unu spiritu luminat de rađele sórelui occidentalu.

II.

În capul guvernulu unu domnū eșitu din monstruoasă împreunare a suzeranității Turcesci cu protectorul Russescu, unu soiu de pașă purtându chivera moscaléscă, puternicu, despoticu, despu-nându de profunda supunere a locuitorilor țerei, incongiuratú de o temere respectuoasă, și in-

susit tremurându de'naintea unu firmanu din Constantinople, tremurându mai multu din'ainea unei simple note din Petersburg, tremurându încă și mai multu din'ainea împărătesculu consulu allu maiestății selle Neculae Pavlovici. Acellu Domnū, deși infașatú *pro forma* în pelincele Reglementulu Organicu, deși față cu o putere legiuitoare numită: *Obș'ésca obicinuită Adunare*, semena cu unu arboru mechanicu dela care atârnau tóte ramurile administrative, financiare, giudecătorești și chiaru bisericesci, ramuri destinate a hrăni trunchiul prin suculu ce absorbeau din vinele țerei. Ellu făcea și desfăcea Mitropolii și Episcopii după *cuvința sea*; ellu numea funcționarii Statulu pe termenú de *trei anni* în care aceștia aveau tacitu invoirea de a se îmbogăți prin ori-ce miđu-lóce; ellu da ultimul veto în materie de processuri; ellu era censorul arbitraru a ori-ce produse intelectuale, a ori-ce aspirări liberale; ellu prin urmare suspenda pentru cellu mai micu pretestu foile ce se încercau a respândi gustulu litteraturei, (presa politică fiindu mărginită numai în dare de sémă a ballurilor dela curte și a ceremoniilor din zioa Sf. Neculaiu). Ellu în fine stavila sborul gândirei dupe placul său, și adesea infundă chiaru pe gânditori la o monastire, fără nici o formă de procesu alta decâtu printr'o simplă poruncă verbală dată Agai de orașu.

La pictóarele tronulu se înșira treptatú o boerime împărțită în diferite clase.

Classa I, poreclită grecesce *Protipenda*, fiinducă era compusă de cinci ranguri înalte: Logofeți mari, Vornici, Hatmani, Postelnici și Agi, cari singuri aveau dreptulu de a purta barbe. Ea forma o bogată oligarchie de câte-va familii greco-române ce și atribuisse de la sine calificarea de aristocrație, calificare nebasată nici pe fapte glorioase, nici pe moștenirea titlurilor ca la celle-l'alte corpuri aristocrate din Europa occidentală. Totuși în acea classă și numai în sinulu ei Domnulu allegea Consilierii săi și funcționarii mari ai Statulu. Astu-fellu Ministrii, Președinții Divanulu Domnescu, Generalii miliției etc., nu puteau fi alți boeri decâtu numai acei din Protipenda, și chiaru tinerile odrasle din tulpina *evghenistă* păștau triumfalú peste tóte treptele ierarhiei pentru ca d'a-dreptulu să intre în posturile de Ispravnic și de Vornic de Aprođi.

Classa II, formată de ranguri secundare, precumú: Spatar, Ban, Comiș, Paharnic, etc., era multu mai numerosă, inse totodată și mărginită în aspirările ambiției selle. Din corpul ei în adevérú eșeau *deacii de Vistirie* (1) cei mai iscusiti, cei mai cu *bunú condeiū*, inse rare-ori chiaru după mulți anni de serviciu, unu favoritu alu soartei parvenea a se furișa în mândra Protipenda, și acolo sermanul era supusú la supliciu lu Tantalú. Deși acumú era boerú cu barbă, deși

toleratú în *ecpaeaoa privilegheată*, ellu făcea zimbre privindú cu jale la jilțurile Ministeriale, căci nu-l era permisú să aspire decâtu la modestul scaun de *șefú de masă seu cellu multu la scaunul de Directoru de Ministeru!*

Classa III, *miluită cu cinuri* (ranguri) de Slușeri, Șatrari, Medelniceri, Ftori-Vist, Ftori-Post, etc., era mișină de *Cinovnici*, funcționari subalterni, care umpleau cancelariile și mângiau conțuri groase de chărtie vânăta cu *doclaturi, otnoșanii, anaforale* etc., scrise cu *slove* încălecate unele deasupra altora, căci pe atunci literele latine erau totu așa de cunoscute în neamul latinu a Românilor ca și hieroglifile Egyptiane seu ca semnele alfabetulu Chinezu. Classa III, vissa la splendorele boerilor clasei II, neputendu închipuirea ei să se rădice péné la înălțimea olimpică a clasei I, și isbutea din cându în cându a se acăța de póllele antereilor boeresci.

După boerime, veneu breslele negustorilor și a meseriașorú, lipsite de ori-ce dreptu municipalu, inse fórte exploatate de funcționarii Agiei și Eforiei. Singura prerogativă ce le mai rămăsese consista intru a presenta Domnulu la anulú nou o páne mare și sare. Aceste bresle au dispărutu sub vélulú năvalitorú allu Jidovilorú alungați din Rosia și din Austria.

În fine se perdea în umbră, în părăsire, în ignoranță poporul!... poporul șerbítu boeresculu, poporul pe capul carui toți erau stăpâni, toți: vatafi, arendași, proprietari, slugitori, ce-nușeri, țircovnici, revisori, sameși, ispravnic, giudecatori, Directori, Miniștri, Domnū, Sultanu și Impératú!... poporul supusú la *beilicuri*, supusú la biruri, supusú la dare de flecã la oaste, supusú la bătăea cu biciulú, supusú la supliciu lu fumulu prin temnițe, espusú la toate capriciile crude a soartei, la tóte miseriile morale și fizice, plecatú la toți, fie indigeni seu străini, sărăcitu, îngositu, coprinsú de groază din copilarie péné la moarte, și neaparatú de legea nici măcarú în contra crimelorú!

E rú după acellu poporú Românú, în fundulu tabloului rătăcea unu némú de origină străină, căzutú în robie, golú, nomadú, bagtoceritu, desprețuitú: *Țiganii numerați pe suflete*, proprietate monstruoasă a statulu, a boerilor și chiaru a sfintei Biserici, ingenunchiați sub biciulú plumbuitú alu Nazirulu, vânduți la mezatú ca pe vite, despărțiți cu violența de părinții și de copiii lorú, schingiuiti cruntú de unii proprietari ce se intitulau creștini cu frica lu Damnedu, puși în obedii, în sgarde de ferú cu coarne, purtându zurgalai!... Țiganii assupra carora purternicii díllel essercitau dreptulu arbitrarú de viuță și de mórte; Țiganii care representaú spectacolulú înfloratoru alu sclăviei negre, precumú țerranii Români representaú șerbirea albă!

(Va urma)

V. ALESSANDRI.

(Din *Convorbiri Litterarie*)

(1) Funcționarii Ministerulu de Finanțe.

COLUMNA LUI TRAIANU

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ, LITTERARĂ ȘI INDUSTRIALĂ.

Esse o dată pe săptămână, Duminică, în formatul 4 mare, cuprinzând o îndouită materie de câtă ori-care altă revistă română și numai scrieri originale, fără nici o traducere : istorie, științe economice, drept, medicină, științe naturale, poezie, bibliografie, literatură populară, etc.

PREȚUL ABONAMENTULUI ESTE NUMAI :

Pentru capitală : 20 lei noi. — Pentru districte : 30 lei noi. — Pentru străinătate : 40 lei noi sau 20 florini.

Acei domni, cari vor bine-voi a ni face 5 abonați, vor primi pe deasupra un abonament gratuit.

Abonamentul este numai pe an, începând totu-d-a-una dela 1 genariu.

La redacțiunea revistei se poate găsi o colecțiune completă pe anii 1870—71, anume 110 cölle, cu prețul numai de 40 lei noi.

Redacțiunea și administrațiunea se află în București, Suburbiiu Batiștea, Strada Dionisiu, Nr. 9.

Abonamentele în capitală se pot face de asemenea în Passagiul la Imprimeria Curtii, de unde se vor libera totu-d'o-dată cuittanțe de primirea banilor.

ANNUNȚURILE : 25 BANİ RONDULU DE 30 LITTERE

CĂILE FERRATE ROMÂNE

Mersul trenurilor pe timpul lucrărilor de reconstrucțiune pe întreaga linie.

VALABILU DE LA 8 (20) APRILE 1872.

LINIA BUCURESCI-BRAILA

LINIA BRAILA-BUCURESCI

LINIA BARBOSI-TECUCI

LINIA TECUCI-BARBOSI

MERSULU QUOTIDIANU

MERSULU QUOTIDIANU

STATIUNI	Distanțe în kilometri de la București	Trenul nr. 1. de persoane cu luare de mesagerii				STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Braila	Trenul nr. 2. de persoane cu luare de mesagerii				STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Barboși	Trenul nr. 3. de mărfuri cu transportul de persoane				STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Tecuci	Trenul nr. 4. de mărfuri cu transportul de persoane			
		SOSIRE		PLECARE				SOSIRE		PLECARE				SOSIRE		PLECARE				SOSIRE		PLECARE	
		Ora.	Min.	Ora.	Min.			Ora.	Min.	Ora.	Min.			Ore.	Min.	Ore.	Min.			Ore.	Min.	Ore.	Min.
București		dimin.	11 20		Braila		dimin.	5 00		Barboși		dimin.	6 —		Tecuci		séra	5 —					
Chitila	10	11 42	11 44		Mufțiu	22	5 48	5 51		Sebești	13	6 33	6 38		Ivești	18	5 45	5 55					
Buftea	18	12 01	12 06		Ianca	39	9 29	6 37		Prevală	30	7 20	7 26		Prevală	41	6 52	6 58					
Perișu	30	12 34	12 39		Făurei	60	7 19	7 24		Ivești	53	8 23	8 33		Serbești	58	7 40	7 45					
Crivina	40	1 00	1 10		Cilibia	80	8 09	8 14		Tecuci	71	9 18	dimin.		Barboși	71	8 18	séra					
Ploesci Restaur.	60	1 53	2 05		Buzeu. Restaur.	99	8 58	9 20		LINIA ADGIUD-ROMAN													
Vallea Călugăr.	69	2 29	2 31		Monteoru	110	—	—		Mersul tren. nr. 5 și 6 între Adgiud-Roman și vice-versa nu va avea loc în toată dăilele, ci numai Mercuria și Duminica													
Albesci	77	2 45	2 50		Ulmeni	115	9 54	9 58		STATIUNI	de la Adj.	Trenul nr. 5. de persoane		STATIUNI	de la Roman.	Trenul nr. 6. de persoane							
Mizilă	93	3 26	3 35		Mizilă	135	10 40	10 50		Adgiud		séra	5 00	Roman		dimin.	4 00						
Ulmeni	113	4 18	4 22		Albesci	152	11 26	11 31		Sascut	14	5 31	5 40	Galbeni	23	5 00	5 05						
Monteoru	118	—	—		Vallea Călugăr.	160	11 45	11 47		Racaciuni	31	6 25	6 35	Bacău	44	5 57	6 10						
Buzeu. Restaur.	129	4 56	5 18		Ploesci. Restaur.	169	12 11	12 33		Valea Sécă	48	7 20	7 23	Valea Sécă	55	6 37	6 40						
Cilibia	148	6 2	6 07		Crivina	188	1 06	1 16		Bacău	59	7 50	8 05	Racaciuni	72	7 25	7 35						
Făurei	169	6 52	7 57		Perișu	198	1 37	1 52		Galbeni	80	8 57	9 00	Roman	89	8 20	8 23						
Ianca	189	7 39	7 47		Buftea	211	2 10	2 15		Adgiud	103	10 00	séra	Adgiud	103	9 —	dimin.						
Mufțiu	207	8 25	8 28		Chitila	219	2 32	2 36															
Braila	228	9 16	séra		București	228	3 00	d. amédă															

Se afla de vendiare la Typ. Curtii, Passagiul Roman:

PRAVILA LUI MATHEIU VV.

tipărită după edițiunea din anulul 7160 allu lui Christ 1651.

INFAMIELE IMPERIULUI LUI NAPOLEON III

Traducție dupe GRISCELLI.

Prețul 1 fr

A esitū de sub pressă :

DIALOGU GERMANO-ROMANU

Cuprinzind o mare colecțiune de tôte șicirile cele mai necesare precum și conversațiuni; pentru institute și studie proprie.

PREȚULU 1 LEU n.

DIN SCRIERILE D-LUI B. P. HASDEU

se mai află de vëndare la administrațiunea revistei.

COLUMNA LUI TRAIANU :

Istoria toleranței religioase în România : protestanți, catolici, mahometani, lipoveni și evrei. Edițiunea II. Prețul 2 lei noi.

Răzvanu-voda; dramă istorică în 5 acte în versuri. Edițiunea III. Prețul 3 lei noi.

Trăi Evrei : Shylock, Gobseck și Moise; studiu litterariu. Prețul 1 leu nou.

Talmudul, ca profesiunea de credință a poporului israelit; studiu filosofic. Prețul 1 leu nou.

Industria națională față cu principiul concurrenței; studiu politico-economic. Prețul 1 leu nou.

Cine le ica d'o-dată, prețul totalu este : 6 lei noi, eru pentru Transilvania : 3 fiorini.

Numai vr'o câte-va au mai ramas din edițiunea I :

ION-VODA CELLU CUMPLITU,

cu unu portretu și 10 gravure, aprupe 300 pagine. Prețul : 7 lei noi, eru pentru Transilvania 3 1/2 fiorini.